

ініціюванням процедури слід зверитися з актуальним переліком таких населених пунктів [2].

Таким чином, проблеми у сфері спадкування існують й на сьогоднішній час, незважаючи на постійне вдосконалення норм чинного законодавства шляхом прийняття відповідних новел. Тому вивчення цих та інших актуальних проблемних аспектів у сфері спадкування потребує більш детального розгляду в подальших наукових дослідженнях.

Бібліографічні посилання

1. Гак О. Актуальні питання спадкування / О. Гак // Гадяцький вісник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnikgadiach.com/single-post/2016/08/17>.

2. Лепіхіна О. Проблеми актуальної практики спадкування в зоні АТО / О. Лепіхіна // Юрист & закон. – № 28 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA008217.

3. Спадок: актуальні та практичні питання // Протокол: юридичний інтернет-ресурс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://protokol.com.ua/ru/spadshchina_aktualni_ta_praktichni_pitannya.

4. Фекийшгазі К. Аналіз актуальних питань спадкування за законодавством України / К. Фекийшгазі // Юридична газета online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/simeyne-pravo/analiz-aktualnih-pitan-spadkuvannya-za-zakonodavstvom-ukrayini.html>.

Юніна М.П.,

канд. юрид. наук, доцент кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРЯДКУ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ФІЗИЧНІЙ ОСОБІ, ЯКА ПОТЕРПІЛА ВІД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, У ПРАВІ УКРАЇНИ ТА ОКРЕМИХ КРАЇН ЄВРОПИ

Для сучасного етапу соціально-економічного розвитку є характерним прагнення України до розбудови демократичної правової держави, орієнтованої на загальноєвропейські цінності. У світлі вказаного все більш актуальним стає впровадження в українське право сучасних європейських стандартів охорони і захисту прав та інтересів громадян. Особливою мірою це стосується правового регулювання відшкодування шкоди фізичним особам, потерпілим від кримінальних правопорушень.

Відшкодування державою шкоди особам, які потерпіли від кримінальних правопорушень, передбачено у законодавстві багатьох країн світу. Зокрема, ще у 1983 році було ухвалено Європейську конвенцію про відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких злочинів, яку ратифіковано на

даний час більше ніж 25 державами [1, с. 6]. Вказана Конвенція базується на концепції соціальної солідарності і справедливості, суть якої полягає в тому, що ті особи, що є більш незахищеними та уразливими, мають право на відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок вчинення проти них злочину, за рахунок усього суспільства [1, с. 7].

Також у більшості європейських країн прийнято спеціальні нормативні акти, які регулюють умови та механізм відшкодування за рахунок держави шкоди, завданої особі, яка потерпіла від злочину. Так, у Німеччині питання про державну компенсацію шкоди регулюється Кримінальним кодексом та Законом про відшкодування шкоди жертвам насильницьких дій від 1985 року.

Особи, здоров'ю яких було завдано шкоду в результаті вчинення проти них умисного насильницького діяння, гарантовано отримують від держави медичну допомогу, пенсію або догляд. При цьому необхідною умовою для одержання за рахунок держави відшкодування є наявність фізичної або психічної шкоди в результаті нападу [1, с. 12]. Право на відшкодування шкоди за рахунок коштів держави не залежить від будь-яких претензій потерпілого щодо отримання відшкодування від самого правопорушника, однак є додатковим заходом, метою якого є відшкодування шкоди лише в тому обсязі, що не відшкодовується винним або за допомогою програм страхування [2].

У Нідерландах питання відшкодування шкоди потерпілому врегульовано кримінальним та кримінальним процесуальним законодавством, а також Законом про посилення становища потерпілого в кримінальному провадженні від 2009 року. Держава відшкодовує особі, потерпілій від злочину, шкоду, завдану здоров'ю, лише у випадках отримання нею серйозної травми або її смерті за умови, що відшкодування шкоди не було забезпечено винним чи з будь-яких інших джерел [1, с. 18].

У праві Чеської Республіки захист прав потерпілих від злочинів, регулюється положеннями Кримінального кодексу, Кодексу кримінального провадження і Закону про жертв кримінальних діянь від 2013 року. Зокрема, шкода, завдана особі внаслідок вчинення злочину (доведений втрачений дохід, витрати на лікування, на поховання у випадку смерті потерпілого), відшкодовується за рахунок держави за умови своєчасного подання потерпілим заяви про вчинення злочинного діяння до поліції та у обсязі, що не був відшкодований з інших джерел [1, с. 33].

Таким чином, можна зробити висновок, що у праві більшості європейських країн обов'язковими умовами для відшкодування за рахунок держави шкоди, спричиненої кримінальним правопорушенням, є наявність шкоди, відсутність відшкодування шкоди від особи, винної у заподіянні цієї шкоди або з інших джерел, необхідність у фінансовій підтримці потерпілої особи. При цьому, як правило, державна компенсація є додатковим заходом і виплачується лише в тому обсязі, що не відшкодовано винною особою або з інших джерел.

Чинне законодавство України також передбачає, що шкода, завдана кримінальним правопорушенням, відшкодовується особою, яка безпосередньо

завдала таку шкоду, або особою, на яку законом покладено обов'язок щодо відшкодування шкоди (наприклад, на підставі норм ст. 1184 Цивільного кодексу України опікун недієздатної особи, яка визнана осудною під час вчинення кримінального правопорушення, за загальним правилом, відповідає за шкоду, завдану такою особою). Така шкода відшкодовується лише за умови, коли по справі винесено обвинувальний вирок суду, який набрав законної сили.

Однак непоодинокими є випадки, коли особа злочинця не встановлена або у нього відсутня достатня кількість коштів на таке відшкодування шкоди. Вказане позбавляє потерпілих можливості відшкодувати завдану їм шкоду за рахунок осіб, що є винними в її заподіянні. У таких випадках відшкодування шкоди потерпілій особі повинно відбуватися за рахунок держави.

Таке правило закріплено у ст. 1177 Цивільного кодексу України, яка зазначає, що шкода, завдана фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення, відшкодовується відповідно до закону і компенсується їй за рахунок Державного бюджету України у випадках та порядку, передбачених законом. Також у ст. 1207 Цивільного кодексу України закріплено обов'язок держави відшкодувати шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок злочину. Умови та порядок відшкодування державою шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, також встановлюються законом.

Таким чином, обидві статті не визначають чіткого порядку відшкодування шкоди, завданої потерпілій особі, а лише відсилають до спеціальних нормативних актів, які, на жаль, дотепер не прийняті. Незважаючи на відсутність спеціального закону, досить часто потерпілі особи звертаються до суду з вимогами про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, за рахунок держави. Однак у більшості випадків суди відмовляють у задоволенні таких позовів, посиляючись саме на відсутність спеціального законодавства, норми якого б визначали механізм відшкодування такої шкоди [3; 5; 6]. Вказане фактично позбавляє потерпілу особу можливості отримати відшкодування завданої їй шкоди.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що чинне законодавство щодо відшкодування шкоди, завданої фізичній особі кримінальним правопорушенням, є недосконалим та таким, що потребує доопрацювання з обов'язковим врахуванням позитивного досвіду провідних європейських країн у вирішенні вказаних питань. Зокрема, посиленню рівня захисту особи, потерпілої від кримінального правопорушення, буде сприяти ухвалення спеціального закону, яким буде врегульовано підстави відшкодування державою шкоди, завданої фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення, механізм та умови такого відшкодування.

Бібліографічні посилання

1. Відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів: європейські стандарти і зарубіжне законодавство / О.А. Банчук, І.О. Дмитрієва, Б.В. Малишев, З.М. Саїдова ; за заг. ред. О.А. Банчука. – К. : Москаленко О.М., 2015. – 268 с.

2. Лускатова Т.О. Відшкодування державою майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину / Т.О. Лускатова // Матеріали науково-практичної Інтернет-конференції 20.04.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1283%3A200416-22&catid=150%3A3-0416&Itemid=186&lang=ru.

3. Рішення Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 12 січня 2016 року у справі 243/11658/15-ц // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54994490>.

4. Ус. О.В. Відшкодування шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення / О.В. Ус, М.В. Ус // Право і суспільство. – 2015. – № 3. – Ч. 3. – С. 82–87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2015/3_2015/part_3/17.pdf.

5. Ухвала апеляційного суду Чернівецької області від 30 квітня 2014 року у справі № 726/2–2521/13 // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38544481>.

6. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 12 вересня 2012 року у справі 6-13591св12 // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26425360>.

7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. : станом на 06 жовтня 2016 р. // ВВР України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.

Савельєва М.О.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права
та процесу факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ В ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

На теперішній день проблема формування та реалізації спадкових правовідносин в Україні є надзвичайно важливою, оскільки саме діюче цивільне законодавство суттєво розширило права громадян на здійснення своїх спадкових прав, закріпило право на складання спадкового договору, що потребує роз'яснення його правової природи, всебічного та комплексного дослідження спадкового права саме на сучасному етапі становлення цивільного законодавства України.

Спадкове право розглядали у своїх працях багато відомих науковців: Б. Антимонов, Д. Батман, В. Васильченко, К. Граве, М. Гордон, О. Дзера, В. Дроніков, Ю. Заїка, Т. Коваленко, А. Немков, С. Мазур, В. Серебровський, Є. Рябоконт, С. Фурс, Е. Флейшиць, Н.П. Шама та інші, однак незважаючи на